

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

Лікувальний масаж
(назва дисципліни)

підготовки _____ магістра
(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ 227 фізична терапія, ерготерапія
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ фізична терапія
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Лікувальний масаж» підготовки “магістра”, галузі знань — 22 - охорона здоров'я, спеціальності — 227 - фізична терапія, ерготерапія, за освітньо-професійною програмою - фізична терапія

Розробник: Тучак А.М., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії ВНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, доцент.

Силабус навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри **фізичної терапії та ерготерапії**

протокол № 3 від 16.10.2020 р.

Завідувач кафедри: (Андрійчук О. Я.)

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 22-Охорона здоров'я	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90 / 3	Спеціальність: 227- фізична терапія, ерготерапія	Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 1 </u>
		Лекції <u> 14 </u> год.
		Практичні <u> </u> год. Лабораторні <u> 28 </u> год. Індивідуальні <u> - </u> год.
ІНДЗ: немає	Освітньо-професійна програма: 227 - фізична терапія	Самостійна робота <u> 42 </u> год. Консультації <u> 6 </u> год.
	Освітній ступінь: Магістра	Форма контролю : залік

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Викладачі: Тучак Анатолій Михайлович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, Tuchak.Anatolij@vnu.edu.ua

Тучак Олег Анатолійович, асистент викладача кафедри фізичної терапії та ерготерапії, tuchak.oleg@vnu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

ІІІ. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу

Сучасний стан вимагає високої професійної підготовленості фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. Цей курс поглиблює знання студентів про “Лікувальний масаж” - дисципліни з циклу професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, яка сприяє розвитку професійної майстерності та професійної кваліфікації майбутнього фізичного терапевта та ерготерапевта.

Курс «Лікувальний масаж» розроблено з урахуванням вимог до змісту підготовленості фахівців галузі охорона здоров'я спеціальності фізична терапія, ерготерапія.

2. **Пререквізити** (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни): основи медичних знань, основи анатомії та фізіології людини, основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії.

Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни): Основи медико-соціальної реабілітації; методика і техніка класичного масажу преформовані фізичні чинники; механотерапія; основи ерготерапії та функціональне тренування; навчальна та клінічні виробничі практики.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни:

Мета курсу – формування не тільки теоретичних знань, але й оволодіння практичними методиками і технікою масажу в умовах лікувального процесу та у процесі відновлення осіб, що займаються фізичною культурою і спортом; навчити майбутніх спеціалістів розвивати у собі спостережливість, дослідницькі інтереси, здатність

визначати загальний стан хворого, бачити найменші зміни в його стані і тим самим забезпечувати гнучку тактику застосування масажу на етапах відновлювального лікування.

Завдання курсу.

В процесі проходження курсу студенти вивчають суть і механізми впливу масажу на організм хворих при травмах і захворюваннях. Студенти практично знайомляться з методикою і технікою виконання лікувального масажу.

4. Результати навчання (Компетентності).

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність працювати в команді

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області.

Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з застосуваннями засобів у травматології, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

Здатність забезпечувати відповідність засобів функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назва змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Загальні анатомічні та фізіологічні основи масажу.						
Тема 1. Фізіологічні механізми дії лікувального масажу.	6		2	4		ДС РМГ/4
Тема 2. Гігієнічні вимоги до проведення лікувального масажу.	6	2	2	2		ДС РМГ/4
Тема 3. Масаж при захворюваннях дихальної, серцево-судинної та травної систем.	8	2	2	4		ДС РМГ/4
Тема 4. Масаж у лікуванні травм опорно-рухового апарату.	8	2		4	2	ДС РМГ/4
Тема 5. Масаж у лікуванні нервової системи	6		2	4		ДС РМГ/4
Разом за модулем 1	34	6	8	18	2	20
Змістовий модуль 2. Окремі методики і техніка лікувального масажу.						
Тема 6. Прийоми вижимання, вібрації та пасивні рухи у лікувальному масажі. Методичні			4	5	2	ДС РМГ/4

вказівки до виконання.						
Тема 7. Техніка лікувального масажу голови. Методика виконання масажу волосистої частини голови та лиця.		2	4	5		ДС РМГ/4
Тема 8. Масаж при переломах верхніх і нижніх кінцівок. Ревматоїдний артрит.		2	4	5	2	ДС РМГ/4
Тема 9. Масаж при переломах хребта.		2	4	5		ДС РМГ/4
Тема 10. Масаж при гіпертонічній хворобі		2	4	4		ДС РМГ/4
Разом за модулем 2	56	8	20	24	4	20
Модульна контрольна робота № 1						30
Модульна контрольна робота № 2						30
Всього годин:	90	14	28	42	6	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Теми	Кількість годин
1	Тема 1. <u>Прийоми погладжування та розтирання.</u> Вакуленко Л. О. Лікувальний масаж : навч. посібник /Л. О. Вакуленко, Г. В. Прилуцька, Д. В. Вакуленко - Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. - 448 с. Єфіменко П. Б. Техніка та методика класичного масажу : навч. посібник / П. Б. Єфіменко - Харків : ОВС, 2007. - 216 с.	6
2	Тема 2. <u>Прийоми розминання та вібрації.</u> Дубровский В.И., Дубровская А.В. Практический массаж.-М.: Мартин,2001. Єфіменко П.Б. Техніка та методика масажу.-Х.: ОВС,2001.	6
3	Тема 3. <u>Техніка масажу спини та «комірцевої» зони.</u> Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині.- Київ, Медицина, 2006.	5
4	Тема 4. <u>Техніка масажу верхніх та нижніх кінцівок.</u> Зыкина О.В. Простые приемы оздоровительного массажа.-М.:Изд-во Эксимо,2005.	5
5	Тема 5. <u>Лікувальний масаж у педіатрії та геріатрії.</u> Вакуленко Л.О. та інш. Лікувальний масаж.- Тернопіль: Укрмедкнига, 2016-448 с.	5
6	Тема 6. <u>Масаж при захворюваннях органів дихання та травлення.</u> Васичкин.В.И. Большой справочник по массажу.- СПб.: Невская книга,2001.	5
7	Тема 7. <u>Лікувальний масаж при травмах опорно-рухового апарату.</u> Вакуленко Л.О. та інш. Лікувальний масаж.- Тернопіль: Укрмедкнига,2016-448 с.	5
8	Тема 8. <u>Техніка самомасажу при різних захворюваннях.</u> Майструк М.І. Техніка загального масажу і самомасажу: метод. вк. для студентів напряму підготовки «Здоров’я людини».- Хмельницький: ХНУ, 2012.- 62с.	5

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів та критерії оцінювання

Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з двох модулів: поточне тестування (практичні заняття, самостійна робота); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 40 балів, модуля II – 60 балів.

Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного курсу, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 8 (4– I змістовий модуль, 4– II змістовий модуль). Кожна з тем I і II змістового модуля оцінюється від 0 до 5 балів.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **40**.

Модуль II передбачає перевірку підсумкових знань і вмінь студентів шляхом написання модульних контрольних робіт. Оцінка за модуль II виставляється за виконання студентом 2 контрольних робіт (по кожному із змістових модулів), які передбачають перевірку теоретичних знань. Контрольні роботи оцінюються за 30-бальною шкалою.

Критерії оцінювання знань студента на лабораторних (практичних) заняттях

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
4	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
3	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
2	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
1	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
0	Студент відсутній на практичному занятті. Студент присутній, але абсолютно не підготовлений до заняття.

Критерії оцінювання модульного / підсумкового тесту:

оцінка **“відмінно”** відповідає 27-30 балам, ставиться за відмінне написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“добре”** відповідає 22-26 балам, ставиться за хороше написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“задовільно”** відповідає 18-21 балам, ставиться за задовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“незадовільно”** відповідає 1-17 балам, ставиться за незадовільне написання

підсумкової / модульної контрольної роботи.

Поточний контроль (мах = 40 балів)										Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1										Модуль 2		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T5	T6	T7	T8	T8	T10	30	30	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Іспит здійснюється провідним викладачем, має на меті перевірку рівня знань студента під час виконання екзаменаційних тестів. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за іспит становить 60 балів. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає іспит у формі тестування. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Перелік запитань до іспиту

1. Механізм фізіологічного впливу масажного на організм людини.
2. Вплив масажу на кровоносну і лімфатичну системи.
3. Вплив масажу на опорно-руховий апарат і м'язову систему.
4. Вплив масажу на нервову систему.
5. Техніка виконання основних і допоміжних прийомів прийомів погладження.
6. Техніка виконання основних і допоміжних прийомів прийомів розтирання.
7. Техніка виконання основних і допоміжних прийомів прийомів роминання.
8. Техніка виконання основних і допоміжних прийомів прийомів вібрації.
9. Користь лікувального масажу.
10. Дія лікувального масажу на м'язи і серце.
11. Техніка лікувального масажу.
12. Прийоми лікувального масажу.
13. Розминки при лікувальному масажі.
14. Лікувальний масаж спини.
15. Лікувальний масаж голови.
16. Лікувальний масаж живота.
17. Лікувальний масаж обличчя.
18. Лікувальний масаж ніг.
19. Лікувальний масаж рук.
20. Загальний лікувальний масаж тіла, класичний загальний масаж.
21. Правила проведення лікувального масажу.
22. Дія лікувального масажу на м'язи
23. Користь енергійного лікувального масажу.
24. Лікувальний масаж кишечника. Протипокази до проведення.
25. Основні показання і протипоказання лікувального масажу.
26. Сегментарний масаж.
27. Сполучнотканниний масаж.
28. Особливості використання масажних прийомів в залежності від статі, віку та перебігу хвороби.
29. Сила тиску рук масажиста при виконанні масажних прийомів
30. Превентивний (профілактичний масаж). Методика його проведення.
31. Репаративний (відновний масаж). Методика його проведення.
32. Що є головною метою лімфодренажного масажу

33. В чому головна ефективність вакуумного масажу
34. Методика проведення лікувального масажу дітей, хворих на сколіоз грудного відділу хребта.
35. Особливості проведення масажу у юних спортсменів та у осіб похилого віку.
36. Масаж при спортивних травмах і деяких захворюваннях опорно-рухового апарату.
37. Масаж верхньої кінцівки при спортивних травмах.
38. Масаж нижньої кінцівки при спортивних травмах.
39. Методика проведення лікувального масажу хворих на остеохондроз хребта.
40. Методика проведення лікувального масажу при бронхіальній астмі.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курс. роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Студенту, який з навчальної дисципліни має семестровий рейтинговий бал 60 і вище, підсумкова оцінка виставляється автоматично – “зараховано” або оцінка за національною шкалою та за шкалою ECTS. Якщо семестровий рейтинговий бал студента становить 35 – 59 балів, він має можливість повторно складати іспит, студент, який після вивчення навчальної дисципліни за семестр набрав менше 34 балів, вивчає дисципліну повторно.

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Майструк М.І. Техніка загального масажу і самомасажу: методичні вказівки для студентів напряму підготовки «Здоров'я людини».- Хмельницький: ХНУ, 2012.- 62с.
2. Вакуленко Л.О. та інш. Лікувальний масаж.- Тернопіль: Укрмедкнига, 2016 - 448 с.
1. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж / Л.О.Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко. – Тернопіль, Урмедкнига, 2005. –430 с.
2. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж / Л.О. Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко, П.П. Прилуцький. – Тернопіль: ТДМУ Укрмедкнига, 2006. – 468 с.
3. Ингерлейб М. Б. Медицинский лечебный и косметический массаж: полный практический курс / М. Б. Игрелейб, М. С. Папаев, Е. А. Морозов. – М. : АСТ, Астрель, 2010. – 448 с.
4. Мороз Л.А. Універсальна енциклопедія лікувального і оздоровчого масажу / Л.А. Мороз. – Донецьк: ТОВ ВКФ БФО, 2011. – 432 с.
5. Погосян М.М. Лечебный массаж: Учебник / М.М. Погосян. – М.: Советский спорт, 2004. – 568 с.
6. Вакуленко Л.О. Реабілітаційний масаж / Л.О.Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко та ін. – Тернопіль, Урмедкнига, 2018. –430 с.
7. Вакуленко Д.В. Інформаційні технології у лікувально-реабілітаційному масажі : навчальний посібник / Д.В. Вакуленко, Л. О. Вакуленко. – Тернопіль : ТНПУ, 2019, 68 с.
8. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж у педіатрії : навчальний посібник, [електронний варіант] / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. –233 с.

9. Робочий зошит для підготовки до занять з навчальної дисципліни «Лікувальний масаж» / розроб : Л.О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О. Р. Барладин. - Тернопіль, ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019, 62 с.
3. Сайонджі М. Лікувальний масаж Юмейго: Пер. з есперанто. М. Сайонджі. – Тернопіль, 1995. – 152 с.
4. Гайда С.П. Анатомія і фізіологія людини. К., 2000, 192с.
5. Мойсак О.Д. Основи медичних знань і охорони здоров'я. Навчальний посібник для студентів педагогічних закладів освіти. К, Арістей, 2006, 592с.

Допоміжна

6. Воробьева Е.А., Губарь А.В., Сафьянникова Е.В., Анатомия и физиология , М., 2000, 252с.
7. Дубровский В.И., Дубровская А.В. Практический массаж.-М.: Мартин,2001.
8. Єфіменко П.Б. Техніка та методика масажу.-Х.: ОВС,2001.
9. Епифанов В.В. Лечебный массаж: учеб.пособие.-М.,1997.
10. Вакуленко Л. О. Лікувальний масаж : навч. посібник / Л. О. Вакуленко, Г. В. Прилуцька, Д. В. Вакуленко - Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. - 448 с.
Режим електронного доступу: mtranet.tdmu.edu.ua/data/books/lik_masazh.pdf.
11. Єфіменко П. Б. Тахніка та методика класичного масажу : навч. посібник / П. Б. Єфіменко - Харків : ОВС, 2007. - 216 с.
12. Фокин В.Н. Полный курс массажа: Учебное пособие / В.Н. Фокин. – М.: ФАИР–ПРЕСС, 2000. – 512 с.
13. Фокін В. Современный курс массажа / В. Фокін. – М. : ФАИР, 2010. – 624 с.
- Штеренгерц А.Е., Белая Н.А. Массаж для взрослых и детей / А.Е.Штеренгерц, Н.А. Белая. – К.: Здоров'я, 1996. – 383 с.
14. Штеренгерц А.Е. Массаж для взрослых и детей / А.Е. Штеренгерц, Н.А. Белая. – К.: Здоровья, 1992. – 384 с.
15. Яроцкая Э. П. Точечный массаж и иглотерапия(Медицинский атлас) / Э. П. Яроцкая, Н. А. Федоренко. – М. : Эксмо, 2009. – 336 с.
16. Режим електронного доступу: ovc.kharkov.ua/efimenko.pdf